

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola – Bűnügyi Tudományok

Hautzinger Zoltán

**A katonai büntetőjog rendszere,
a katonai büntetőeljárás fejlesztési lehetőségei**

PhD értekezés tézisei

Témavezető
Fenyvesi Csaba
habilitált egyetemi docens

Pécs 2010

Tartalomjegyzék

1. A kutatás tárgya, célja és módszere	3
1.1. A kutatás tárgya	3
1.2. A tudományos probléma meghatározása, a kutatás célja és módszere	3
2. Az értekezés tartalma, következtetései	6
2.1. A katonai büntetőjog rendszere	6
2.2. A katonai büntető eljárásjog	8
3. Az értekezés tudományos eredményei	11
3.1. A tudományos eredmények összefoglalása	11
3.2. Javaslatok a tudományos eredmények hasznosítására.....	11
3.3. A tudományos eredmények hasznosításának területei	20
4. Summary of thesis	22
5. A szerző publikációs jegyzéke	24
5.1. Szerző értekezés témájában megjelent publikációi	24
5.2. Szerző értekezés témájához kapcsolódó publikációi.....	25
5.3. Szerző egyéb publikációi, tudományos tevékenysége.....	27
5.4. Szerző idegen nyelven megjelent publikáció	29
5.5. Szerző megjelentetés alatt álló publikációi.....	30
6. Szerzői életrajz.....	31

1. A kutatás tárgya, célja és módszere

1.1. A kutatás tárgya

A kutatás tárgya a katonai büntetőjog, elsősorban annak alaki része, a katonai büntető eljárásjog. A katonai büntetőjog legfontosabb célja és elméleti indoka már történeti fejlődésének kezdeti szakaszában megfigyelhető. *A katonai szabályok megalkotására és betartatására a hadban álló vagy a harcra készülő katonai alakulatoknál a fegyelem megszilárdítása és fenntartása érdekében volt és van napjainkban is szükség.* Definíciója a katonai jogi szabályok megsértése esetén nyer valódi tartalmat. Anyagi, alaki és végrehajtási szabályokat tartalmaz mindazokra a szabályszegésekre, amelyek a katonai élet- és jogviszonyok területén következnek be. Ennélfogva a katonai büntetőjog az általános büntetőjoghoz hasonlóan tagolható, ideértve

- a *szűkebb értelemben vett katonai büntetőjogot*, amely a katonákra vonatkozó legfontosabb büntetőrendelkezéseket foglalja össze, úgymint a katonai büntetőjogi fogalmát, a katonai bűncselekményeket és a katonákra vonatkozó szankciórendszert;

- a *katonai büntető eljárásjogot*, amely meghatározza, hogy a katonai bűnelkövetőket milyen szabályok szerint kell felelősségre vonni, velük szemben milyen hatósági fórum járhat el, vagy milyen eljárási kényszerintézkedések alkalmazhatók; továbbá

- a *katonai büntetés-végrehajtási jogot*, amely azt fogalmazza meg, hogy a katonai elítéltekkel szemben a katonai büntetőeljárásban jogerősen kiszabott büntetések milyen szabályok szerint, hogyan hajthatók végre.

1.2. A tudományos probléma meghatározása, a kutatás célja és módszere

A katonai büntetőjog mint önálló jogterület, továbbá a katonai büntetőeljárás mint az általános büntetőeljárás szabályoktól eltérő rendelkezések figyelembevételével lefolytatandó eljárás létjogosultságát – ezzel párhuzamosan a katonai bűnügyekben eljáró speciális hatóságok (katonai ügyészek, megyei bíróságokon kijelölt katonai tanácsok) fenntartását – napjainkban hol gyengébb, hol erősebb érvekkel kérdőjelezzik meg a büntetőjoggal foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek. Gyakori indok, hogy a katonai bűnügyek nem jelentenek olyan mértékű ügyszámot, amely miatt önálló intézményrendszert kellene fenntartani, továbbá, azzal, hogy a katonai ügyekkel foglalkozó hatóságok – a bírák esetében ténylegesen, míg az ügyészek tekintetében csak egyes tervezetek szerint – általános bűnügyekkel is foglalkozhatnak szükségtelen a katonai büntetőeljárás elkülönítése az általános eljárástól. Mindemellett talán az sem mellékes, hogy a katonai büntetőjog oktatása a hazai jogi, rendvédelmi

és honvédelmi felsőoktatási intézményekben egyáltalán nem, vagy csak marginális tárgyként léteznek.

A fentiekre tekintettel a dolgozat keretében azt kívántam megvizsgálni, hogy egyfelől a katonai büntetőjog megfogalmazható-e önálló tudományterületként, de legalább az általános büntetőjogon belül jól elkülöníthető szakágazatként, másfelől a katonai büntetőeljárás mint az általános büntetőeljárás szabályoktól eltérő eljárás tartalmaz-e olyan sajátosságokat, amely miatt annak létjogosultságát – még a mérsékeltébb ügyszám mellett is – célszerű fenntartani. E törekvéseket tükrözi a dolgozat felépítése is, amelyben a hazai és nemzetközi – elsősorban angol nyelvű – szakirodalomban végzett kutatásaim, továbbá a magyar – büntetőjogi értelemben vett katonákkal szemben eljáró – hatóságoknál végzett vizsgálódásaim alapján, nem utolsósorban a hatályos joganyag történeti, logikai és nyelvtani értelmezését követően az alábbiak szerint jártam el:

1. Először a katonai büntetőjog fogalmát, rendeltetését, általános alapelveit és tagozódását fogalmaztam meg. Külön figyelmet szenteltem a katonai büntetőjog szakirodalmára és azokra a társadalomtudományokra, amelyek közvetlen vagy közvetett, de mindenképpen releváns módon kapcsolódnak a katonai büntetőjoghoz.
2. Másodsorban – igaz nem teljes körűen, csak – modellszerűen csoportosítva számba vettem a katonai büntetőjog szabályozásának egyes külföldi megoldási lehetőségeit.
3. Harmadsorban – a katonai büntetőjog tagozódását követve – elhelyeztem a katonai büntető eljárásjogot a katonai büntetőjog rendszerében, és főbb ismérveit tekintetében bemutattam a katonai büntetőjog másik két fő területét, a katonai büntető anyagi jogot és a katonai büntetés végrehajtási jogot.
4. Negyedsorban tételesen áttekintettem a katonai büntető eljárásjog történetét, hatályát, alanyait, nem utolsósorban a katonai büntetőeljárás menetére vonatkozó legfontosabb szabályokat.

Céлом volt felvázolni a katonai büntető anyagi jog és végrehajtási jog, legfőképp a katonai büntető eljárásjog sajátosságait, illetve olyan de lege ferenda javaslatokat megfogalmazni, amelyek révén e sajátos szabályrendszer hatékonyabban járulhat hozzá a tágabb értelemben vett katonai büntetőjog általam vázolt alapelveinek érvényesítéséhez.

Disszertációm központi részeként kísérletet tettem arra, hogy történeti vetületeinek átfogó ismertetését követően a katonai büntetőjog gyakorlati érvényesítésének legfontosabb területeként mutassam be a katonai büntető eljárásjogot. Számba vettem a katonai büntető eljárásjog magyar és nemzetközi jellemzőit, a hazai szabályozás sajátosságait, a katonai büntetőeljárás és az – eltérő vagy különös szabályokon nem alapuló – általános, illetve az attól eltérő eljárás

rások viszonyát. A nemzetközi – azon belül főleg angolszász – és hazai irodalom felhasználásával bizonyítani kívántam, hogy *a magyar katonai büntetőeljárás* az általánosan alkalmazott terminológiától eltérően *nem külön eljárás*, hanem *szakeljárás*, annak keretében nem külön hatóságok (főleg nem különbíróóságok) járnak el, hanem *szakhatóságok*.

2. Az értekezés tartalma, következtetései

2.1. A katonai büntetőjog rendszere

1) A katonai büntetőjog önálló fogalommal meghatározható terület, amely az általános büntetőjog részeként, a katonai életviszonyokra jellemző sajátosságokra tekintettel meghatározza, hogy mely cselekmények minősülnek katonai bűncselekménynek, ezek – továbbá a katonai rendre és fegyelemre veszélyes más (nem katonai) bűncselekmények katona – elkövetőit hogyan kell felelősségre vonni, és velük szemben – elsősorban a katonai rend fenntartását szolgáló – milyen szankciót kell alkalmazni.

A katonai büntetőjogi normák nem helyettesítik, hanem a katonai (az általánoshoz képest szigorúbb körülményekkel jellemezhető) életviszonyokra tekintettel kiegészítik az általános büntetőjogi normákat.

E definíció értelmében a katonai büntetőjog az általános büntetőjoghoz hasonló módon tagolható katonai büntető anyagi jogra, katonai büntető eljárásjogra és katonai büntetés-végrehajtási jogra.

2) A katonai büntetőjog önálló fogalmi meghatározását olyan elvek jellemzik, amelyek az általános büntetőjogi tételek mellett csak e tárgykör rendelkezéseit fogják át. Hangsúlyozni szükséges, hogy ezeket az elveket sem az általános, sem a katonai büntetőjogi szakirodalom (még) nem fogalmazta meg, álláspontom azonban e szakirodalom feldolgozásán, továbbá a hazai és a külföldi katonai büntető jogalkotás indokain alapul. Ezek:

- a katonai rend védelme,
- a specialitás elve és a civil kontroll követelménye,
- a felelősségre vonás gyorsításának az elve, és a
- parancsnoki felelősség elve.

3) A katonai büntetőjog ugyanakkor nem önálló jogág és nem önálló tudományterület. Rendelkezései elsődlegesen az általános büntetőjogi forrásokból származnak, azok megalkotása során a nemzetközi és az általános jogelvekre egyaránt tekintettel kell lenni, továbbá a katonai büntetőjog tudományos igényű vizsgálatát nem lehet csak e tárgykörre vonatkozóan elvégezni, azt az általános büntetőjog tudományán belül lehet megtenni. (Megjegyzendő, hogy a katonai büntetőjog szakirodalmát gazdagító íráskor túlnyomó része csak a katonai büntetőjogi normákkal foglalkozik, azok taglalása sok esetben nincs tekintettel az általános büntetőjogi elvekre és normákra.) E megállapítás ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a katonai büntetőjog mint a büntetőjogon belüli önálló terület (szakterület) ne kapcsolódna egyes társadalomtudományokhoz. Ilyen kapcsolat jól kimutatható a kriminológiával, a kriminalisztikával, a hadtudo-

mánnal, a rendészettudománnyal, valamint a hadtudományon keresztül a szociológiával (katonaszociológia) és a pszichológiával (katonai pszichológia).

4) A katonai büntetőjog egyes országok szerinti szabályozása heterogén képet mutat. A különböző megoldások alapvetően négy csoportba oszthatók. Legszűkebb a katonai büntetőjog azokban az országokban, ahol csak katonai büntető anyagi jogi szabályok ismertek, az eljárás és a végrehajtás azonban az általános büntetőjogi szabályok szerint történik. (Hozzá kell tenni azonban, hogy a katonai szakértelem általános eljáráson belüli megjelenését tekintve itt is további alcsoportok állapíthatók meg.) Legtágabb pedig azokban az államokban, ahol a katonai büntetőjog nem az általános büntetőjogon belül, hanem amellet létezik, a rendszerint civilekre is széles körben kiterjedő katonai büntetőeljárást és végrehajtást katonai hatóságok folytatják le, illetve végzik. E két modell közötti köztes helyen említhető az, amikor egyfelől a katonai büntetőjog nem az általános büntetőjog, hanem a fegyelmi jog szintjén létezik, azaz a katonai büntetőeljárás hatóságok fegyelmi hatóságok, míg a katonai bűncselekmények fegyelemsértések, másfelől, amikor a katonai büntetőjog az általános büntetőjog részeként jelenik meg, a jogalkalmazást az általános büntető eljárásjogi és végrehajtási jogi intézményrendszeren belüli katonai hatóságok (szakhatóságok) végzik.

5) A katonai büntetőjog rendszerén belül a katonai büntető anyagi jog és a katonai büntetés-végrehajtási jog katonai büntető eljárásjogtól eltérő sajátossága, hogy azok kizárólag katonai jellemzőkkel bírnak. Amíg az anyagi jogi és a végrehajtási jogi szabályok kizárólag a büntetőjogi értelemben vett katonák katonai bűncselekményeire és ezek elkövetése miatt kiszabott (nem ritkán katonai jellegű) szankciók kiszabására és katonai körülmények közötti végrehajtására szorítkoznak, addig az eljárásjog olyan deliktumokra és terheltekre is kiterjedhet, amelyek alapesetben általános (nem katonai) természetűek.

6) A katonai büntető anyagi jog az általános büntető anyagi jog sajátos része, amely az általánostól eltérő rendelkezéseinél fogva kizárólag a katona mint speciális alany által elkövethető katonai bűncselekményekre vonatkozik. A katonai büntető anyagi jog legfontosabb feladata

- a katonai büntetőjog központi alanya, a katona büntetőjogi fogalmának definiálása,
- a katonai bűncselekmények meghatározása,
- a parancsra elkövetett bűncselekmény mint büntethetőséget kizáró ok körülményeinek pontosítása, valamint
- azoknak a büntető szankcióknak a megalkotása, amelyek a katonai rend helyreállítását és fenntartását az általános szankciók kiegészítéseként, bizonyos

esetekben helyettesítéseként, kizárólag a katonai életviszonyokra tekintettel alkalmazhatók.

7) A katonai büntetés-végrehajtási jogot az általános büntetés-végrehajtási joghoz képest olyan klasszikusnak is tekinthető többletfunkció jellemzi mint a klasszifikáció (elkülönítés), és az elítélt katonai pályára való visszaterelésének követelménye. E két körülmény mellett azonban tekintettel kell lenni két további követelményre is, amelyek figyelembe vétele vagy mellőzése egy adott állam katonai büntetés-végrehajtási jogi szabályozását alapjaiban változtathatják meg. Ilyen a katonai érdek védelme, valamint a katona elítélt kímélete. Amennyiben egy állam utóbbi követelményeket nem fogadja el, úgy katonai büntetés-végrehajtása csak féoldalas lesz, az kizárólag azokra az elítéltekre vonatkozik, akik a katonai szolgálatban megtarthatók.

2.2. A katonai büntető eljárásjog

8) A katonai büntető eljárásjog is az általános büntető eljárásjog része, amelynek alkalmazása során mindenképp előtte az általános eljárásjogi elveket, továbbá ezek mellett a katonai életviszonyokra vonatkozó eltérő rendelkezéseket is figyelembe kell venni. A katonai büntetőeljárás a hazai büntető eljárásjog tudománya a különeljárások körébe sorolja. A katonai büntetőeljárás és büntető igazságszolgáltatás ugyanakkor nem külön bíraskodást jelent, mivel intézményei az általános büntetőeljárás szabályok szerint, az általános intézményrendszer részeként járnak el (specialitás és civil kontroll). Emiatt megítélés szerint helyesebb, pontosabb a katonai büntetőeljárásra mint szakeljárásra gondolni, amely természeténél fogva megelőzi vagy kizárja az általános büntetőeljárást, illetve a fegyelmi, etikai vagy a méltatlansági eljárást.

9) A katonai büntetőeljárás történeti kategória, amelynek egyetemes jogtörténeti emlékei visszavezethetők a római jog és a hellén kultúra koráig, hazai szabályozása pedig a honfoglalásig. Magyar jogtörténeti jelentősége vitathatatlan tekintetben is, hogy az első egységes büntetőjogi kódexünk katonai büntetőtörvény volt, amelyet II. Rákóczi Ferenc fejedelemsége idején, 1707-ben az Ónodi Országgyűlés alkotott meg és hirdetett ki. Amíg azonban az említett hadi edictum, illetve ezt követően az 1912. évi katonai büntetőeljárás törvény önálló kódexben rendelkezett a katonai büntetőeljárásról, az 1950-es évektől kezdve egy integrálódási folyamat vette kezdetét, amelynek révén e rendelkezéseket az általános büntetőeljárás törvényekbe szerkesztették. A magyar katonai büntetőeljárás ez jellemzi napjainkban is.

10) A katonai büntetőeljárás egyik lényeges kérdése (sarokpontja), alkalmazási körének, hatályának a meghatározása, amely lehet személyi, avagy tárgyi

központú. A magyar katonai büntetőeljárás hatálya vegyes jellegű. Egyes állománykategóriára vonatkozóan (honvéd) valamennyi bűncselekményre, míg mások (rendőrség, büntetés-végrehajtás, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai) esetében csak meghatározott bűncselekményekre terjed ki. A tárgyi központú hatály megállapításával azonban megjelenik a „büntetőeljárások versengése”, azaz annak lehetősége, hogy bizonyos személyekkel szemben az elkövetett bűncselekménytől függően más-más hatóságok járjanak el. Ennek feloldásának legegyszerűbb módja az, ha a katonai büntetőeljárás hatálya tisztán személyi központú lenne.

11) A katonai büntetőeljárás másik fontos jellemzője, hogy mind a védelmi, mind a hatósági oldalon sajátos, az általános büntetőeljárás alanyaihoz képest speciális szempont, a katonai életviszonyokhoz való kötődés szerint is meghatározható alanyi kör vesz, vagy vehet részt.

12) Hatósági oldalon az általános büntetőeljárás hatósági intézményrendszerbe illeszkedő katonai ügyész és az egyes kijelölt megyei bíróságokon működő katonai tanácsok, továbbá az állományilletékes parancsnok mint nyomozó hatóság vesz részt. Az állományilletékes parancsnok az általános nyomozó hatóságokhoz képest teljesen eltérő hatóságot jelent, aki azonban egyben érintettje is lehet az eljárásnak. A katonai ügyész és a katonai bíró ugyanakkor egyes nézetekkel szemben nem külön hatóságokat jelent, hanem a katonai bűnügyekkel mint az általános bűnügyekhez képest többlet szakértelmet igénylő hatóságokat. Ennélfogva e szervezetekre célszerűbb szakhatóságokként gondolni.

13) Védelmi oldalon előjáróban kell említeni a Be. által sajnálatosan nem szabályozott katona terheltet. A katona terheltet katonai státusánál fogva többlet jogok és kötelezettségek kell, hogy jellemezzék. Ilyen jog:

- a katonai (rendvédelmi) állományban maradás joga,
- a katonai életviszonyokra is kiterjedő ismerettel rendelkező védelem joga, valamint
- a klasszifikáció joga.

Míg ilyen kötelezettség:

- az eljárási cselekményen való részvétel nem jog, hanem szolgálati kötelezettség,
- a katonai hierarchia eljárási cselekmény tekintetében való szünetelésének tűrése, továbbá
- a jelentési kötelezettség.

14) Védelmi oldalon külön kell szólni a szakszerű védelem biztosításáról is, amelynek garanciái a hatályos törvényben nincsenek meg. Ezt leghatékonyab-

ban a katonai életviszonyokat jól ismerő védő kötelező biztosításával lehet megoldani (szakszerű védőkényszer).

15) A katonai büntetőeljárásban részt vevő személyek körében ki kell emelni a katona tanút is, akinek az esetében az esetleges tanúvédelmi intézmények nemcsak a katonai, hanem általános eljárásban is akadályokba ütközhetnek. Ennek okán, de a katonai sajátosságokra való tekintettel is, célszerű sajátos tanúvédelmi eszközként beszélni az áthelyezésről vagy vezénylésről, illetve elgondolkodni a szembesítés mint tanúkíméleti eszköz katonai büntetőeljárásban való kizárásának szükségességéről.

16) A katonai büntetőeljárás lefolytatásával kapcsolatban is számos eltérés, sajátosság állapítható meg. Ezek egy részét törvény szabályozza, más részét azonban nem. Előbbi körben említendő a katona előzetes letartóztatása szolgálati vagy fegyelmi okból, míg utóbbihoz köthető a katonai büntetőeljárásban alkalmazandó bizonyítékok köre.

17) A katonai büntetőeljárás különös lefolytatásának lehetősége a katonai vétség fegyelmi eljárásban való elbírálása. Ez egyes katonai bűncselekmények egyszerűbb, az adott katonai vagy rendvédelmi állományú terheltre hatályos fegyelmi szabályok szerinti eljárásban való elbírálását jelenti, nem mellesleg olyan sajátos jogintézményekkel gazdagítja a magyar büntető eljárásjogot, mint a jogorvoslatok körében a bírósági felülvizsgálati indítvány, avagy a nyomozást megszüntető és a fegyelmi eljárást elrendelő határozattal szembeni panasz.

3. Az értekezés tudományos eredményei

3.1. A tudományos eredmények összefoglalása

A fenti következtetések összefoglalásaként dolgozatomban önálló, új tudományos eredményeknek tekinthetők: a katonai büntetőjog rendszerének bemutatása, a katonai büntetőjog alapelveinek feltárása, a katonai büntetőjog nemzetközi modelljének kidolgozása, a katonai büntető anyagi jog és a katonai büntetés-végrehajtási jog főbb ismérveinek megállapítása, valamint ezek viszonyulása a katonai büntető eljárásjogi szabályokhoz. Szintén tudományos eredménynek számíthat a katonai büntető eljárásjogra vonatkozó – általánostól eltérő – szabályok rendszerezése, a katonai büntetőeljárás szakeljárás jellegének igazolása, valamint a katonai büntetőeljárás fejlesztésének lehetőségeire vonatkozó javaslatok.

3.2. Javaslatok a tudományos eredmények hasznosítására

3.2.1. A katonai büntetőkódex víziója

A katonai büntetőjog hatályos szabályozását tekintve az állapítható meg, hogy a katonai büntető anyagi jogi, végrehajtásjogi és eljárásjogi intézkedések több, egymással nem azonos szintű jogszabályokból, főként törvényekből (a Büntető Törvénykönyvből, a büntetőeljárás törvényből, a büntetés-végrehajtási törvényerejű rendeletből, a büntetőjogi értelemben vett katonák egyes személyi állományaira vonatkozó szolgálati törvényekből) és – a katonai vétség fegyelmi eljárásban való elbírálásával, illetve a parancsnoki nyomozással kapcsolatban – kormány- vagy miniszteri rendeletekből ismerhető meg. Ennek tükrében állítható, hogy a katonákra vonatkozó büntető joganyag nem homogén, annak megismerése széleskörű jogszabályismeretet igényel.

Az is megállapítható, hogy a büntető és szabálysértési normák egymáshoz nem igazodnak. Amíg egyes rendvédelmi szervezetek (a rendőrség mellett a vám- és pénzügyőr, valamint a katasztrófavédelmi szervezet hivatásos állományú tagjai) esetében a szolgálati helyen és szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértéseket fegyelmi (a katonai szervezethez igazodó, illetékes parancsnok által lefolytatott, inkvizitórius elemeket magában foglaló) eljárás keretében kell elbírálni, addig ugyanezeknél a szervezeteknél a súlyosabb, bűncselekménynek minősülő jogsértések miatti bűnfelelősséget már általános büntetőeljárás keretében, az illetékes nyomozó ügyészségek felderítése és vizsgálata alapján, általános bíróságok bírálják el. E rendvédelmi szervek közül ráadásul csak a rendőrség hivatásos állományú tagjai minősülnek büntetőjogi értelemben katonának, ennél fogva szolgálati bűncselekményeket, továbbá függelmsértést pénzügyőr és tűzoltó el sem követhet. Ez a körülmény odave-

zetett, hogy napjainkban Magyarországon nincs olyan büntetőeljárás hatóság, amely ne találkozhata vagy foglalkozhata olyan személy által elkövetett bűncselekménnyel, akinek hivatása rendeltetését tekintve katonának kellene minősülnie.

Látva ezt a fenti jogszabályi sokoldalúságot, illetve ismerve a katonai büntetőjog személyi hatályára vonatkozó nézeteket és vitákat, álláspontom szerint kézenfekvő megoldás lehet, ha a katonákra egységes etikai, fegyelmi (szabálysértési) és büntető anyagi jogi, eljárásjogi és végrehajtási jogi normákat egységes törvénykönyvben, a Katonai Büntető Kódexben fogalmazzák meg. A Katonai Büntető Kódex történeti előzményei ismertek, az integrált szabályozás megalkotásának figyelemreméltó előfutárának II. Rákóczi Ferenc fejedelmi uralkodása idején elfogadott, anyagi-, eljárás- és – igaz, csak rendkívül korlátozott mértékben – végrehajtási jogi normákat tartalmazó törvénykönyv nevezhető.

A javasolt Kódex több lehetne, mint egyszerű büntetőtörvény. Egyrészt elvi értelel határozná meg a katona büntetőjogi fogalmába tartozó személyeket. A személyi hatály alapozza meg a törvény alkalmazásának elsődleges terjedelmét oly mértékben, hogy az így megállapított alanyokra egységes módon alkalmazza a büntető-, fegyelmi- (szabálysértési) és etikai normákat. Másrészt a Kódex nemcsak büntető, hanem olyan anyagi és eljárásjogi szabályokat is tartalmazna, amelyek pontosan elhatárolják egymástól az etikai, a fegyelmi és a büntetőeljárást. Az egyes eljárások természetét vizsgálva megállapítható, hogy azok egymással párhuzamosan nem folytathatók le, egymást csak olyan mértékben helyettesíthetik, ahogy azt a legsúlyosabb joghatással járó büntetőjogi normák megengedik. Így a szabályozás terén továbbra is meg kell adni a lehetőséget, hogy a csekélyebb súlyú katonai bűncselekményt fegyelmi eljárásban is elbírálják, de ki kell zárni azt, hogy egy cselekmény feltételezett elkövetőjével szemben egymással párhuzamosan több eljárást is lefolytassanak.

A fentiek értelmében a javasolt Kódex két nagyobb részből állhat. Az egyik a katonai büntetőjogi szabályokat tartalmazná főbb részeiben, így anyagi-, eljárás- és végrehajtási jogi szabályok szerint megkülönböztetve. E büntetőjogi résznél további fontos szabályozási elv, hogy csak másodlagos szabályokat tartalmazhat, azaz mindegyik büntetőjogi tagozódás esetében meg kell jelölni az általános büntetőtörvények primátusát oly mértékben, hogy a katonai büntetőszabályok csak az általános törvényekhez kapcsolódó, attól csak a legszükségesebb mértékben eltérő rendelkezéseket jelentik. A Kódex másik része a nem büntetőjogi szabályokat foglalhatja magában, konkrétan meghatározva a fegyelmi és az etikai eljárás anyagi jogi alapját, illetve azokat a konkrét szankciókat és eljárási normákat, amelyek alapján maga a fegyelmi és az etikai eljárás lefolytatható.

3.2.2. A katona büntetőjogi fogalmának kiterjesztése

A katonai büntetőjog szabályozásának alappillére a katona büntetőjogi meghatározása. A jelenlegi szabályozás nem tekinti katonának a Vám- és Pénzügyőrség, valamint a katasztrófavédelmi szervezetek hivatásos állományú tagjait, akik azonban egyrészt katonai rendfokozatot viselnek, másrészt szolgálati feladataikat függelmi alárendeltségben hajtják végre, harmadrészt akiknek – hasonlóan a büntetőjogi értelemben vett katonákhoz – szolgálati helyen, vagy szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértési felelősségüket fegyelmi eljárásban bírálják el. Már ezek a körülmények is indokolják az érintett szervezetek hivatásos állományú tagjainak büntetőjogi „militarilizását”, ugyanakkor további vizsgálatra szorulhat az is, hogy a rendvédelmi szervektől eltérően nem fegyveres szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi szakemberekre valóban szükséges-e a katonai büntetőjog kiterjesztése. Hasonló dilemma azonban a bűnügyi rendészeti, határellenőrzési és egyéb rendészeti (rendvédelmi) feladatokat ellátó vámszervnél nem fedezhető fel.

3.2.3. A katonákra vonatkozó büntethetőséget kizáró ok pontosítása

A katonát mint speciális alanyt érintő büntethetőséget kizáró ok hatályos szabályozása szerint nem büntethető a katona a parancsra végrehajtott cselekményéért, kivéve, ha tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el. E szabályozás értelmezése során rámutattam arra, hogy a parancsra elkövetett bűncselekmény miatt a katona büntetőjogi felelőssége csak akkor állapítható meg, ha számára nem volt felismerhető, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt valósít meg.

Mint ahogy azonban a katonai rend és fegyelem alapvető kelléke a parancs, illetve a parancs iránti engedetlenség szankcionálása, gondolni kell arra a körülményre is, hogy a katona a bűncselekményt parancsra azért követte el, mert ellenkező esetben joggal tarthatott volna a katonai felelősségre vonási eljárásoktól. A parancs adása önmagában egy fenyegetettségi állapotot hoz létre, amely miatt a végrehajtonak általában nincs módja azt választani, hogy a kapott utasítást nem hajtja végre. Emiatt a helyzet miatt javasolható a hivatkozott rendelkezést kiegészíteni azzal, hogy – az elkövetett bűncselekmény súlyára is figyelemmel – a katona akkor sem büntethető a parancsra végrehajtott cselekményéért, ha annak megtagadására a parancs nem teljesítéséhez fűzött felelősségre vonás kilátásba helyezése miatt nem volt lehetősége.

3.2.4. A katonai büntetőjogi felelősség megszűnésének újragondolása

Katonákra vonatkozó speciális büntetőséget megszüntető ok, hogy a katonát nem büntethető katonai vétség miatt, ha szolgálati viszonyának megszűnése óta egy év eltelt. E szabály felveti annak a kérdését, hogy az általános elévülési szabályhoz képest hamarabb szűnhet-e meg a katonát büntetősége katonai vétség miatt, ha már nincs szolgálati jogviszonyban.

Napjainkban, amikor mind a katonát, mind a rendvédelmi szolgálatot csak önkéntes alapon, hivatásos életpályaként látható el, a katonai vétség megtorlásának nem lehet eszköze a szolgálati viszony büntetőeljárás kívüli megszüntetése, és emiatt az arra való hivatkozás, hogy a terhelt már úgyszólván szolgálati viszonyban. *Ez egyfelől a katonai büntetőjog kijátszásának lehetősége, másfelől elősegíti azt, hogy a katonát még a jogerős ítélet meghozatala előtt eltávolítsák a szervezetből.* Erre tekintettel a katonát büntetőjogi felelőssége nem szűnhet meg az általános elévülési időn belül, kivéve, ha a cselekményét fegyelmi eljárásban bírálták el, és alkalmazták vele szemben szolgálati viszony megszüntetését, és cselekménye így válik kvázi ítélt dologgá.

3.2.5. A katonai büntetések meghatározásának igénye

A katonát anyagi büntetőjogi rendelkezéseit vizsgálva megállapítható, hogy az általános büntetőjogi szankciók teljes mértékben csak azokkal a terheltekkel szemben alkalmazhatók, akik a katonai szolgálatban nem tarthatók meg. Erre, valamint arra a hatályos szabályozásra figyelemmel, amely jelenleg is megállapítja sajátos, csak a katonát terheltekre alkalmazható szankciókat (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése, rendfokozatban visszavetés, várakozási idő meghosszabbítása), indokolt, hogy a katonákra vonatkozó büntetéseket a jogalkotó aszerint állapítsa meg, hogy a terhelt megtartható-e szolgálati jogviszonyban, avagy sem. Előbbi esetben az általános szankciók katonai sajátosságok szerinti megállapítására, számos szankció alkalmazhatóságának kizárására, illetve egyes – jelenleg is ismert – katonai büntetésnek (visszavetés rendfokozatban, várakozási idő meghosszabbítása) a kategorizálására, míg utóbbi esetben azoknak a katonai büntetéseknek (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése, várakozási idő meghosszabbítása, visszavetés rendfokozatban) az egységes nevesítésére van szükség, amelyek kizárólag katonákkal szemben, önállóan is alkalmazhatók.

3.2.6. A katonával szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtása

A katonai büntetések kiszabásának mérlegeléséhez hasonlóan a katonával szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtása is függ attól, hogy a katonát szolgálati viszonyában megtartható-e, avagy sem. E döntéstől függetlennek kell azonban lennie annak, hogy a katonai büntetés-végrehajtási elvek közül a más elítéltektől (személyi szabadságot korlátozó vagy elvonó büntető

eljárásjogi kényszerintézkedés alkalmazása esetén egyéb terheltektől) való elkülönítés (klasszifikáció) *minden* katonai vagy rendvédelmi jogviszonya alatt elkövetett bűncselekmény miatt katonai büntetőeljárás alá vont terheltet személyi védelmi vagy titokvédelmi érdekeknel fogva megillessen. Amennyiben a katona szolgálatában megtartható, fontos körülményként kell gondolni arra, és a büntetés-végrehajtási rendelkezések körében rögzíteni kell, hogy a letöltendő szabadságvesztés ideje alatt az elítélt megfelelő felkészítést (egyaránt általános alakai és szakmai képzést) kapjon szolgálati jogviszonya folytatásához.

3.2.7. A katonai büntetőeljárás személyi és tárgyi hatályának kiterjesztése

A katonai büntetőeljárás hatálya napjainkban még a Magyar Honvédség (és a szövetséges fegyveres erők) tényleges állományú tagjaira kiterjedő teljessége ellenére is meglehetősen szűk körű. A katonai büntetőeljárás hatóságok egyfelől – a katona büntetőjogi fogalmával kapcsolatban fentebb már említett hiátusnak köszönhetően – nem minden rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagjaival szemben járhatnak el, másfelől – a büntetőjogi értelemben vett katonának minősülő rendvédelmi szervek meghatározott állományú tagjai által elkövetett deliktumok esetében is – vagy csak a katonai bűncselekmények (rendőrség hivatásos állományú tagjai), vagy a katonai mellett a szolgálati helyen vagy szolgálattal összefüggésben megvalósított egyéb büntetendő cselekmények (büntetés-végrehajtási szervezet és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai) miatt léphetnek fel. *E korlátozott személyi és tárgyi terjedelem miatt a katonai büntetőeljárás hatóságok kihasználtsága a lehetőségekhez képest mérsékeltebb* (2007. évben mindössze 1896, míg 2008-ban 1769 ismertté vált bűncselekmény elkövetését állapították meg), *valamint a katonákkal szemben az általános és a katonai büntetőeljárás versengése tapasztalható.*

E nem szerencsés helyzet feloldását, továbbá a katonai rend szerint működő szervezetek tagjaival szemben megfogalmazott alapelvek érvényesülését, nem utolsó sorban a katonai büntetőeljárás és igazságszolgáltatási hatóságok szakmai kihasználtságát a leghatékonyabban az biztosíthatná, *ha a katonai büntetőeljárás valamennyi katona (ideértve a pénzügyőröket is) által elkövetett valamennyi bűncselekményére, de legalább a szolgálati helyen vagy szolgálattal összefüggésben elkövetett deliktumokra kiterjedne.*

3.2.8. Az általános és a katonai büntetőeljárás elhatárolása

Az általános és a katonai büntetőeljárás *versengését* idézi elő az is, amikor a személyi vagy tárgyi összefüggés (konnexitás) miatt katonai büntetőeljárásnak

van helye olyan bűncselekmény illetve terhelt esetében is, amelyre vagy akire egyébként rendes körülmények között a katonai eltérő szabályok alkalmazásának nincs helye. Személyi konnexitás (a terhelt által elkövetett valamennyi bűncselekmény) esetében általában katonai büntetőeljárásnak van helye, ha az elkülönítés nem lehetséges, míg a tárgyi konnexitás szerint több terhelt esetében akkor van helye katonai büntetőeljárásnak, ha a terheltek valamelyikének bűncselekménye katonai büntetőeljárásra tartozik, és az eljárás elkülönítése – tekintettel a tényállás szoros összefüggésére – nem lehetséges.

Az elkülönítéssel kapcsolatos további szabályokat azonban már nem jogszabály (Be.), hanem a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumi Véleménye határozza meg, és az elkülönítés lehetőségét mind személyi, mind tárgyi értelemben megadja. A katonai bűnügyek vizsgálata során ugyanakkor az látható, hogy a személyi összefüggés elkülönítésére megadott indokok *figyelman kívül hagyják azt a körülményt, hogy a katonai rendre és fegyelemre nemcsak a katona terhelt katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó cselekménye lehet veszélyes*. Ennélfogva – amennyiben a fenti 6. számú javaslatban megfogalmazott teljesség, amely önmagában szükségtelenné tenné az általános és a katonai büntetőeljárás elhatárolását, nem valósulna meg – *indokolt lehet a személyi konnexitásra vonatkozó elkülönítés lehetőségének a kizárását*, és az elkülönítést csupán a tárgyi összefüggés esetében megengedni.

3.2.9. A katonai büntetőeljárás kizárólagossága

Az értekezésben visszatérő problémaként jelenik meg annak lehetősége, hogy a hatályos szabályok szerint a katona terhelt cselekménye, amennyiben azt a szolgálati feladatok vétkes megszegésével követték el, *nemcsak büntető-, hanem azzal párhuzamosan fegyelmi eljárásban is elbírálnak*. Ez azonban *a büntető- és a fegyelmi eljárás sajátos versengését idézi elő*, amelynek keretében a terhelt cselekménye még a jogerős bírósági határozatot követően olyan szankció kiszabásával is elbírálnak, amelyet katonai tanács csak tárgyaláson hozhat. Ezen túlmenően *e gyakorlat ellentmond a kettős eljárás tilalmának is*. Javaslatom mindezekkel összefüggésben az, hogy katonai büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekményt fegyelmi eljárásban kizárólag abban az esetben lehessen elbírálni, ha erre a katonai ügyész a katonai büntetőeljárás megszüntetését követően lehetőséget ad. Minden más esetben törvény erejénél fogva kell kimondani a katonai büntetőeljárás és a fegyelmi (valamint etikai) eljárás párhuzamos lefolytatásának tilalmát!

3.2.10. A katonai büntető tanácsok hatásköre

A katonai büntetőeljárás hatályával ellentétben a katonai tanácsok (kijelölt megyei bíróságok katonai tanácsai) ítélezési kompetenciájával kapcsolatos

legsúlyosabb kritika, hogy a katonai bírák nemcsak katonai, hanem általános bűnügyekben is eljárhatnak. A katonai tanácsok ítélezési tevékenységet végezhetnek bármely megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyben, holott alapvető rendeltetésük kizárólag katonai bűnügyek tárgyalására terjed ki. Ez a helyzet egyfelől a kijelölt megyei bíróságok számára – olyan megyei bíróságokkal szemben, ahol katonai tanács nem működik – egyfajta sajátos előnyt jelent, másfelől megteremti annak veszélyét, hogy az általános ügyek oly mértékben terhelik a katonai bírákat, hogy az negatív hatással lehet (van) a katonai bűnügyek egyik meghatározó alapkövetelményére, az időszerűsége. Javasoljuk, hogy *a katonai bírák a jövőben alapvető rendeltetésüknek megfelelően kizárólag katonai bűnügyeket tárgyaljanak*, az optimálisabb ügyterhet pedig a fentiekben tárgyalt hatáskör bővítéssel kell megoldani.

3.2.11. A katona terhelt fogalma megállapításának fontossága

Katonai büntetőeljáráshoz tárgyi összefüggés során különösen, de részesi alakzatként, katonai bűncselekmény megvalósításakor is *nemcsak katona, hanem általános alany* (nem katona személy) *is lehet terhelt*. A katonai büntetőeljárás szabályok ugyanakkor szinte kizárólag a katona terheltekre vonatkoznak. Emiatt, de elsősorban *a katonai büntetőeljárás központi személyének meghatározása céljából fontos, hogy a Be. megalkossa és használja a katona terhelt fogalmát*. Ez úgy határozható meg, hogy katona terhelt az a katona, akivel szemben katonai büntetőeljárást folytatnak.

Átgondolva azonban – most már harmadízben visszatérően a katonai büntetőeljárás személyi hatályának teljességére – a katona terhelt fogalma úgy is megállapítható, hogy katona terhelt az a katona, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak.

3.2.12. A katona terhelt jogainak meghatározása

A katona terhelt fogalma mellőzéséhez hasonlóan *a Be. nem rendelkezik a katona terhelt – általános terhelti jogosítványai mellett meglévő – sajátos jogairól sem*, holott a katona terhelt a büntetőeljárás speciális szereplője, így sajátos jogok is megilletik. E körben külön – javaslat szintjén is – ki kell emelni *az állományban maradás jogát*, amely az ártatlanság vélelmére is tekintettel megakadályozhatja, hogy a katona terhelt szolgálati jogviszonyát a katonai büntetőeljárás ténye miatt akár egyoldalú aktussal (például fegyelmi vagy etikai eljárást követően), akár közös megegyezéssel megszüntessék.

E jogosítványt nemcsak a Be-ben, hanem az egyes szolgálati törvényekben is ki kell mondani, és e munkajogi szabályokban kell megtiltani azt is, hogy a büntetőeljárás hatálya alá tartozó katona szolgálati viszonyát bűncselekmény

elkövetése miatt a büntető bíróság jogerős határozatán kívül más hatóság (állományilletékes parancsnok) a büntetőeljárás hatálya alatt megszüntethesse.

3.2.13. A katonai védő intézménye

Az általános terhelti jogok körébe tartozó *védekezés joga a katona esetében mint a szakképzett védelemhez való jog jelentkezik*. A szolgálati hierarchia bizonyos fokán álló terhelt tekintetében az állam a leghatékonyabban e szakképzett védelmet a katonai vagy rendvédelmi életviszonyokat jól ismerő vagy a korábbi névjegyzékben szereplő védő, vagy az önálló – főleg az angolszász katonai büntető eljárásjogból megismerhető – védői alegység útján minden esetben biztosíthatja. Ez a védőkirendelés csak látszólagosan korlátozza a védőválasztás szabadságát, mivel a terhelt a kirendelés helyett saját belátása szerint más védőt is meghatalmazhat.

3.2.14. A katona tanú védelme

Katona jogállású személy tanúként mind általános, mind katonai büntetőeljárásban részt vehet. Ettől függetlenül a hatályos szabályozás csak a katonai büntetőeljáráson belül ismer sajátos védelmi intézményeket. Tekintettel azonban arra, hogy a katonával szemben egyes általános tanúvédelmi intézmények nem, vagy csak korlátozottan alkalmazhatók, felmerül annak igénye, hogy katona közreműködése esetén minden körülmények között gondoskodni lehessen a vezénlyésről vagy áthelyezésről mint tanúvédelmi intézkedésről.

Ehhez arra van szükség, hogy *a katona terhelthez hasonlóan a katona tanú fogalma is meghatározásra kerüljön* (például az a katona, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet), továbbá *elengedhetetlen olyan rész-szabályok megalkotása is, amelyek e tanúvédelmi rendelkezést kiterjesztik az általános büntetőeljárásra is*. Szintén a katona tanú védelménél javasolható, hogy az áthelyezés és a vezénlyés mint tanúvédelmi rendelkezés ne csak a katona tanú kérelmére legyen foganatosítható, hanem azt kezdeményezhesse a katonai ügyész és – a büntetőeljáráshoz kötődő ügyészi, illetve bírói garanciákkal együtt – az állományilletékes parancsnok is. Mindemelllett a tanú döntései jogkövetkezményeinek helyes megítélését elősegítendő jogi képviseltről is indokolt gondoskodni.

A tanúvédelemmel összefüggően, a tanúvédelmi intézkedések mellett gondot kell fordítani azokra a büntetőeljárási rendelkezésekre is, amelyek csak másodlagosan jelentik a tanú védelmét. Ezek az ún. tanúkíméleti eszközök, amelyek körében célszerű, egy, a katonákra vonatkozó garanciális szabályt alkotni, *amely kizárná az alacsonyabb rendfokozatú vagy beosztású tanú szembesítését* abban az esetben, ha az a tanúban félelmet keltene, avagy akkor

is, ha a szembesítendő felek közvetlen alárendelti viszonyban állnak, és a katonával szemben nem volt helye tanúvédelmi rendelkezés alkalmazásának.

3.2.15. A bizonyítás katonai sajátosságai

A katona tanú védelme és a szembesítésre vonatkozó speciális korlátozás mellett a katonai büntetőeljárásban alkalmazandó bizonyítás szabályaira további javaslatok is megfogalmazhatók. Ezek a *katonai szakértő közreműködésére*, illetve a fiatalokkal szembeni eljáráshoz hasonló *kötelező bizonyítékok törvényi nevesítésére* vonatkoznak.

Előbbi esetben a Be. katonai büntetőeljárásról szóló fejezetben célszerű nevesíteni újra a katonai szakértőt úgy, hogy *a szakvélemény elkészítéséhez szükséges olyan szakértőt kell kirendelni, aki a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó terhelt szolgálati viszonya teljesítéséhez kapcsolódó személyi vagy szervezeti sajátosságokra vonatkozó ismeretekkel is rendelkezik.*

A kötelező bizonyítékok tekintetében pedig katonai büntetőeljárásban alkalmazandó – a fiatalokkal esetében nevesített környezattanulmányhoz hasonlóan – sajátos bizonyítékként kellene előírni a gyakorlatban egyébként is alkalmazott személyzeti anyag (dicsérő-fenyítő lap) beszerzését. Emellett akár annak lehetőségét is célszerű megfontolni, hogy a terhelt korábbi előmenetelének minél hitelesebb feltárása érdekében – amennyiben az eljárásban sem nyomozó hatóságként, sem katonai vétség fegyelmi eljárás keretében való elbírálásánál fegyelmi hatóságként nem vesz részt – tanúként hallgassák ki az állományilletékes parancsnokot, illetve a közvetlen szolgálati előljárót.

3.2.16. Az ítélettel szembeni perorvoslatra jogosultak körének kiterjesztése

Az állományilletékes parancsnok személye nemcsak hatóságként, esetleg tanúként lehet jelentős, hanem olyan egyéb érdekeltként is, akire – illetve a vezetése alatt álló szervezetre – nézve az ügydöntő határozat rendelkezést tartalmaz. Ilyen minőségében perorvoslati jogosultsága részleges körben a hatályos büntetőeljárás szabályok szerint megvan, de *meg kell fontolni annak lehetőségét is, hogy kizárólag a bűnösség megállapítása miatt kiszabott joghátrányra vonatkozóan fellebbezést jelenthessen be a katona terhelt javára.* Ennek indoka az lehet, hogy a parancsnok tudja a legközvetlenebbül megítélni azt, hogy a terhelt terhére kiszabott katonai mellékbüntetés – ezek körében elsősorban a szolgálati viszony megszüntetése – arányos szankciónak minősülhet-e.

3.3. A tudományos eredmények hasznosításának lehetőségei

3.3.1. A jogtudomány számára:

- a hadtudomány katonai büntetőjogi aspektusainak rendszerezett vizsgálata;
- a rendészettudomány és a katonai büntetőjog határterületeinek megvizsgálása, a rendvédelmi szervek büntetőjogi „militarizálása” előnyeinek és hátrányainak számbavétele;
- egyes országok katonai büntetőjogi rendszereinek összehasonlító vizsgálata az anyagi jogi, eljárásjogi és végrehajtási jogi szabályok szerint;
- a nemzeti és a nemzetközi katonai büntetőjogi szabályok kollíziójának feloldása, elméleti problematikájának vizsgálata;
- a szakeljárás mint büntetőeljárási definíció fogalmi elemeinek kidolgozása;
- a katonai büntetőjog és a katonai büntető eljárásjog sui generis alapelveinek megvitatása;
- a katonai büntetőeljárás bírósági eljárási szakasza időszerűségének vizsgálata;
- a katonai büntetőeljárás személyi hatályának bővítésére szolgáló szakmai érvek és ellenérvek átfogó elemzése;
- a katonai büntetőeljárás és a fegyelmi eljárás párhuzamosságában rejlő elméleti és gyakorlati problémák feltárása;
- a katonai büntetőjog oktatása a jogi, a hadtudományi és a rendészettudományi felsőoktatásban, önálló doktori alprogram indítása az egyes doktori iskolákban.

3.3.2. A jogalkotás számára:

- a katona büntetőjogi fogalmának kiterjesztése fegyveres szolgálatot ellátó rendvédelmi szervezet (Vám- és Pénzügyőrség) hivatásos állományú tagjaira vonatkozóan;
- az előljáró parancsa mint büntethetőséget kizáró ok törvényi meghatározásának pontosítása;
- a katonákra vonatkozó sajátos büntethetőséget megszüntető ok törvényi korlátozása;
- a katonai szankciórendszer pontosítása, kategorizálása;
- a katonai büntetés-végrehajtási szabályok alkalmazása katonai szolgálatban nem megtartható elítéltekkel szemben is;
- a katonai szolgálatban megtartható elítéltekre vonatkozó sajátos foglalkoztatási (képzési, kiképzési) szabályok kidolgozása;
- a katonai büntetőeljárás és a fegyelmi eljárás párhuzamosságának megszüntetése;
- a katonai bírák általános büntetőügyekben való eljárásának kizárása;
- a katona terhelt törvényi fogalmának megalkotása;

- a katonai terhelt jogainak törvényi szabályozása;
- a katonai védő és a katonai szakértő intézményének újbóli meghatározása;
- a katonákra vonatkozó tanúvédelmi szabályok pontosítása;
- a katonai büntetőeljárásban alkalmazható sajátos (kötelező) bizonyítékok törvényi nevesítése;
- az ítélettel szembeni perorvoslatra jogosultak kiterjesztése az állományilletékes parancsnokra.

3.3.3. A jogalkalmazás számára:

- a katonai büntetőeljárás időszerűségének hatékonyabb biztosítása;
- a katonai büntetőeljárás során a szakszerű védelem biztosítására való törekvés;
- a katonai tanúvédelmi rendelkezések alkalmazása nemcsak katonai büntetőeljárásban;
- a katonai bírák elsődlegesen katonai bűnügyekben való kijelölésének kizárólagossága;
- a katonai szolgálati viszony fenntartása a jogerős ügydöntő határozat meghozataláig.

4. Summary of thesis

The military criminal law as a separate body of law, and the justification for recognising the military criminal procedure as a special procedure which is conducted according to provisions contrary to the general rules of the criminal procedure – in line with the above mentioned, the maintenance of the special military authorities acting in criminal matters (military prosecutors, military councils appointed at the county courts) –, nowadays, are queried by criminal law theoreticians and practitioners with sometimes weaker sometimes stronger arguments.

Common reason for this is that the military criminal cases do not signify such a great number of criminal cases so that it would call for the maintenance of independent institutions, also, that the military authorities dealing with military cases – regarding to the judges, de facto; regarding to the prosecutors, only by certain issues – can be engaged in general criminal cases as well, so it is unnecessary to separate the military criminal procedure from the general procedure. Moreover, perhaps it is not irrelevant that the education of the military criminal law does not exist at all or only exists as a collateral subject in higher education institutions of law, of law enforcement and defence.

In consideration of the facts stated above, the purpose of this paper is to examine the following questions

- on the one hand, could the military criminal law be formulated as an autonomous discipline, or be at least a well-separated field of the general criminal law;
- on the other hand, does the military criminal procedure as a special procedure include such features because of what its justification for existence – even if it signifies lower number of criminal cases – should be maintained.

The structure of this paper reflects my intentions, in which:

- First, I draw up the concept, the purpose, the general principles and the divisions of military criminal law. Special attention will be devoted to the bibliography of the military criminal law, and to those social sciences which have a direct or indirect, but by all means relevant relation with the military criminal law.
- Second, I reviewed and classified – though not full-scale, since it is almost impossible to do – some solutions being used for the regulation of the military criminal law by foreign countries.
- Third, following the divisions of the military criminal law, I placed the military criminal procedure in the military criminal justice system, and presented the two other main areas of the military criminal law, regarding their main

characteristics, namely the military substantive criminal law and the execution in military criminal law.

- Fourth, I explicitly reviewed the history, the scope, the subjects of military criminal procedure, and last but not least the most important rules regarding to the course of military criminal proceedings.

According to my research into the Hungarian and international (mainly English) bibliography, furthermore, according to my studies at the Hungarian authorities acting against soldiers in the sense of criminal law, and after the historical, logical and grammatical interpretation of the current legislation, I came to the following conclusions which, from my point of view, may be considered as scientific achievements:

The military criminal law (*delictum militum propria*, *Militärstrafrecht*, *ley penal militar*) is not an independent and autonomous body of law and is not a separate discipline. Its provisions

- are derived from the sources of the general criminal law;
- do not replace but complement the general rules of criminal law;
- and its institutions can only be examined within the general disciplines of law, but
- may be summed up in *sui generis* principles due to its specific areas of application.

The military criminal procedure is part of the ordinary criminal proceedings, in which

- different provisions must be applied due to the military living conditions,
- authorities specializing in military matters, but being part of the ordinary institutions of authorities, act
- the central person is usually a soldier, whose concept is defined by the criminal law (soldier, policeman, prison officer),
- the timeliness (speed) of the process is a key issue which, at the same time, may be affected by the authorities acting in military criminal cases because they are also acting in civil affairs,
- the procedure may lead to disciplinary action in the case of military misdemeanor.

With the above observations, my purpose is to be taken them into consideration by jurisprudence, judicature and legislation as it is summed up in this paper.

5. A szerző publikációs jegyzéke

5.1. Szerző értékezés témájában megjelent publikációi

Tankönyvek, jegyzetek

A katonákra vonatkozó egyes büntetőjogi rendelkezések. Oktatási tansegédlet. Soproni Rendészeti Szakközépiskola. Sopron, 1997. 20 p.

Szerkesztések

Az önálló katonai büntető kodifikáció tricentenáriuma (társszerkesztő: Bögöly Gyula) Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2007

Tanulmányok, könyvrészletek

A büntető eljárásjog alapelveinek hatása a katonai büntetőeljárásra. Miskolci Jogi Szemle 2009. 1. sz. 43-62. o.

A katonai büntetőjog határterületei. Jogelméleti Szemle 2009. 2. sz. (elektronikus kiadvány) <http://jesz.ajk.elte.hu/hautzinger38.mht>

A katona tanú védelme. In: Mészáros Bence (szerk.) A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései. PTE ÁJK Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet. Pécs, 2009. 84-90. o.

A katonai büntetőjog tudománya. Jura 2008. 2. sz. 47-53. o.

A katonai büntetés-végrehajtási jog jellemzői. Börtönügyi Szemle 2008. 3. sz. 63-78. o.

A katonai rendészet (Társszerző: Eperjes Krisztián). In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. Pécs, 2007. 155-163. o.

A katonai büntetőjog alapelvei. Jogtudományi Közlöny 2008. 10. sz. 480-488. o.

A katona anyagi büntetőjogi aspektusai. Ádám Antal (szerk.) PhD Tanulmányok 7. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2008. 79-114. o.

Tanúvédelem a katonai büntetőeljárásban (Társszerző: Bögöly Gyula) Ügyészek Lapja 2008. 3. sz. 17-26. o.

A katonai büntetőjog fogalma és forrásai Hadtudomány. 2008. évi elektronikus szám. http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2008_e_3.pdf

Az erdélyi fejedelemség jogösszefoglaló és jogfejlesztő hatása a magyar katonai büntető igazságszolgáltatás kodifikációjára In: Bögöly Gyula – Hautzinger

Zoltán (szerk.) Az önálló katonai büntető kodifikáció tricentenáriuma. Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2007. 81-108. o.

Az önálló katonai büntető kódex. Rendészeti Szemle 2007. 10. sz. 23-31. o.

A magyar katonai büntető igazságszolgáltatás története. Jogtudományi Köz-
löny 2007. 6. sz. 263-276. o.

Az amerikai katonai igazságszolgáltatás bizottságai. Magyar Rendészet 2006.
1. sz. 155-168. o.

Büntetőeljárás a terrorizmus árnyékában. Szakmai Szemle 2006. 2. sz. 33-43.
o.

A magyar katonai büntetőeljárás hatálya. JURA 11. évfolyam (2005) 2. sz. 74-
79. o.

Katonai jogászok képzése és működése az Amerikai Egyesült Államokban.
Kard és Toll, 2005. 2. sz. 81-87. o.

Védő a katonai büntetőeljárásban. Kard és Toll 2002. 2. sz. 157-162. o.

Ismertetések, recenziók

Gondolatok “Kiss Anna: Jog és irodalom. Bűnbe esett irodalmi hősök” című
könyve alapján. JURA 2009. 2. sz. 206-213. o.

A katonai büntető kodifikáció tricentenáriuma. Tudományos emlékülés az 1707.
évi ónodi országgyűlésen elfogadott hadi törvények háromszázadik évfordulója
alkalmából (Társszerző: Bögöly Gyula) Jogtörténeti Szemle 2007. 2. sz. 68-69. o.

5.2. Szerző értekezés témájához kapcsolódó publikációi

Tankönyvek, jegyzetek

Kriminálisztikai, igazságügyi orvostani, elmeorvosi, igazságügyi könyv-
szakértői és műszaki szakértői alapismeretek (társszerző: Angyal Miklós,
Fekecs Gyula, Herke Csongor) Pécsi Tudományegyetem Állam- és
Jogtudományi Kar 2009. 93 p.

Einführung in das ungarische Strafverfahrensrecht (társszerző: Herke Csongor,
Mészáros Bence, Nagy Mariann) Schenk Verlag. Hessen, 2008. 176 p.

A magyar büntető eljárásjog alapvonásai. Jegyzet a Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kara jogi szakokleveles, igazságügyi ügyintéző és jogi
asszisztens hallgatói számára (társszerző: Herke Csongor) Pécs, 2007. 154 p.

The Hungarian Criminal Procedure Law (társszerző: Herke Csongor) PTE ÁJK
Pécs, 2006. 102 p.

Új magyar büntetőeljárás dióhéjban, Jegyzet a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara jogi szakokleveles, igazságügyi ügyintéző és jogi asszisztens hallgatói számára (társszerző: Herke Csongor) Pécs, 2003. 127 p.

Jogi Jegyzet a II. Rákóczi Ferenc Határrendész Szakközépiskola hallgatói számára, Sopron, 1998. 80 p.

Tanulmányok, könyvrészletek

A magyar nyomozó hatóságok és nemzetközi együttműködési lehetőségei. In: Slovensko a Európska únia – minulosť, súčasnosť a perspektívy. SLZA Občianske združenie pri Akadémii Policajného zboru. Bratislava, 2006. 195-207. o.

Néhány gondolat az emberi DNS kriminalisztikai vizsgálatáról. In: Tremmel Flórián – Mészáros Bence – Fenyvesi Csaba (szerk.) Orvosok és jogászok a büntető igazságszolgáltatásban. Dezső László Emlékkötet. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2005. 67-70. o.

Az igazságügyi őszinteségvizsgálat. In: Korinek László – Köhalmi László – Herke Csongor (szerk.) Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2004. 43-52. o.

Az igazságügyi kézírásvizsgálat. In: Korinek László – Köhalmi László – Herke Csongor (szerk.) Emlékkönyv Ferencz Zoltán egyetemi adjunktus halálának 20. évfordulójára. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2004. 93-100. o.

Az emberi szagok kriminalisztikai azonosítása. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.) Emlékkönyv Vargha László egyetemi tanár születésének 90. évfordulójára. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs 2003. 79-89. o.

A fegyveresen elkövetett bűncselekmények vizsgálata. Belügyi Szemle 2003. 2-3. sz. 214-229. o.

Az igazságügyi tűzserézet. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.) Tanulmányok Erdős Emil professzor tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2002. 192.–200. o.

A kriminalisztikai ballisztika. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.) Minuciók, Tanulmányok Tremmel Flórián professzor 60. születésnapjának tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2001. 161.–172. o.

5.3. Szerző egyéb publikációi, tudományos tevékenysége

Szerkesztések

Tanulmányok a „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X. (társszerkesztő: Gaál Gyula) Pécs, 2009

Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. (társszerkesztő: Gaál Gyula) Pécs, 2008

Tanulmányok a „Közigazgatási szervek, önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködésének lehetőségei az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzésében” című konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VIII.) (társszerkesztő: Gaál Gyula) Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2007

Tanulmányok a „Határőrség és rendőrség – az integrált rendvédelem” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII.) Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2007

Tanulmányok a „Határelőrzés a veszélyhelyzetek tükrében” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VI.) Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2006

Tanulmányok a „Fiatalok felkészítése a rendvédelemre” című tudományos ülésről (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények V.) Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2006

Tanulmányok a „Határőrség a minőség útján” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV.) Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2005

Tanulmányok a „Magyar határelőrzés – európai biztonság” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények III.) Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2004

Tanulmányok a „Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II.) Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2003

Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I.) Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2002

Tanulmányok, könyvrészletek

A határrendészeti tudomány szervezése. Határrendészeti Tanulmányok 2008. évi 4. különszám. Rendőrtisztai Főiskola Határrendészeti Tanszék. 21-25. o.

Epilógus. A határellenőrzés deklarálása az Alkotmányban. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határország és rendészet – az integrált rendvédelem” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII. Pécs, 2007. 235-237. o.

A határőr nyomozás évtizedes múltja és jövője (társszerző: Gaál Gyula) Rendészeti Szemle 2007. 5. sz. 57-65. o.

Prolóógus. Határország – 100 év a biztonság jegyében. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határellenőrzés a veszélyhelyzetek tükrében” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VI. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2006. 3-7. o.

A Határrendőrség helye, szerepe a rendvédelmi szférában alkotmányjogi szempontból. Határrendészeti Tanulmányok 2006. 1. különszám 84-89. o.

Epilógus a minőség jegyében. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határország a minőség útján” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs, 2005. 307-312. o.

A doktori képzés tapasztalatai egy „doktorandusz” szemével. Határrendészeti Tanulmányok 2004. 2. sz. 92-98. o.

Prolóógus. Az európai integráció és biztonság vázlatos története. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Magyar határellenőrzés – európai biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények III. (szerk. Hautzinger Zoltán) Pécs, 2004. 5-10. o.

A Határország mint alkotmányos rendészeti szerv. Rendvédelmi füzetek 2004. 2. sz. 45-51. o.

Prolóógus. Cesare Beccaria, a bűnmegelőzési tudomány történetének nagy gondolkodója. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határország szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények II. (szerk. Hautzinger Zoltán) Pécs, 2003. 7-11. o.

A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei. In: Hautzinger Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határország és rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. (szerk. Hautzinger Zoltán) Pécs, 2002. 69-76. o.

A Határország alkotmányos szabályozása. Határőrségi Tanulmányok 2000. 3. szám. Határőrség Országos Parancsnoksága. Budapest, 2001. 37-43. o.

Ismertetések, recenziók

Tíz kötet a rendészettudomány szolgálatában. Rendészeti Szemle 2010. 2. sz. 127-143. o.

Határőrség és rendészet – tudományos konferencia Pécsen. In: Rendvédelem-történeti hírlevél 2003. 1-2. sz. Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest. 9-11. o.

Védő az új büntetőeljárás szabályok szerint – Gondolatok Fenyvesi Csaba „A védőügyvéd – A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról” című monográfiája kapcsán. Collega VII. évf. 3. sz. 2003. december 8-10. o.

Herke Csongor: A letartóztatás, könyvismertetés. Határőr 57. évf. 12. sz. 27. o.

Fenyvesi Csaba: A védőügyvéd, könyvismertetés. Határőr 57. évf. 11. sz. 27. o.

Tremmel Flórián: Magyar büntetőeljárás, könyvismertetés. Határőr 57. évf. 10. sz. 27. o.

Herke Csongor: Büntető Eljárásjog, könyvismertetés. Collega VI. évf. 3. sz. 21.-22. o.

5.4. Szerző idegen nyelven megjelent publikáció

Die Sonderverfahren im Spiegel der Modifizierung der UStPO (társszerző: Nagy Mariann) In: Tanulmányok Dr. Dr. H. C. Horváth Tibor professor emeritus 80. születésnapja tiszteletére. Bűnügyi Tudományi Közlemények 8. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007. 323-348. o.

Authorities of Hungarian criminal procedure (társszerző: Herke Csongor) In: Pandectele Române. Repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație. Timișoara, 2007. 252-265. o.

Der Beweis und die Beweise im ungarischen Strafverfahren (társszerző: Herke Csongor)

In: Tanulmányok dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére. (szerk. Gál István László, Hornyák Szabolcs) PTE ÁJK, Pécs, 2006. 87-101. o.

Bases of criminal procedure. In: Bizonyítékok. Tiszteletkötet Tremmel Flórián Egyetemi Tanár 65. születésnapjára. (szerk. Fenyvesi Csaba, Herke Csongor, Mészáros Bence) PTE ÁJK, Pécs, 2006. 187-198. o.

The theory of forensic identification In: Pokroky v kriminalistike. Bratislava, 2005. 53-59. o.

Die Behörden im ungarischen Strafverfahren. (társszerző: Herke Csongor) In: Emlékkönyv Losonczy István Professor halálának 25. évfordulójára. (szerk: Gál István László, Köhalmi László) PTE ÁJK, Pécs, 2005. 145-155. o.

The Present and the Future of Forensic Identification In: Jurisprudencija. Teismo Ekspertizės Teorija Ir Praktika. Mokslo Darbai 66(58) tomas. Vilnius, 2005. 99-105. o.

Przyszłość Kryminalistyki Śledczej In: Nauka Wobec Prawdy Sądowej. Księga Pamiątkowa Ku Czci Profesora Zdzisława Kegla. Wrocław, 2005. 199-204. o.

Some thoughts about Forensic Sciences. In: Kriminalistika. Ako Teória, Praktická Veda a Učebná Disciplína. Akadémia Policajného Zboru v Bratislave. Katedra kriminalistiky a forenzných disciplín. Bratislava 2004. 145-150. o.

Possible Directions in Criminal Technology In: Közjogi intézmények a XXI. században. A bűnügyi tudományok alszekció előadásainak szerkesztett változata. PTE ÁJK Pécs, 2004. 133-141. o.

New alternatives of forensic science. In: 80 éve Pécssett. Jubileumi előadások a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. PTE ÁJK Pécs, 2003. 18. o.

5.5. Szerző megjelentetés alatt álló publikációi

A katonai büntetőjog rendszere. Rendvédelmi Füzetek

Bizonyítási sajátosságok a katonai büntetőeljárásban. Magyar Közlönykiadó és a Debreceni Egyetem gondozásában megjelenő kiadvány

Katonai bűncselekmények – Egri csillagok (társ szerző Kardos Sándor). In: Bűntények a könyvtárszobából. Interaktív iratmintatár. Complex Kiadó

6. Szerzői életrajz

A szerző 1973-ban született Budapesten. 1996-ban kitüntetéses oklevéllel diplomázott a Rendőrtiszti Főiskola határrendészeti szakán, egyetemi oklevelet 2000-ben szerzett a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 1993-tól lát el hivatásos rendvédelmi szolgálatot a Magyar Köztársaság Határőrsége, valamint (a rendvédelmi integrációt követően 2008-tól) a Rendőrség állományában.

Tudományos pályája során eddig szerzőként vagy társszerzőként hat (ebből egy-egy angol és német nyelvű) egyetemi, két rendészeti szakközépiskolai jegyzetet, számos kriminalisztikai és büntető eljárásjogi tanulmányt publikált, valamint tizenegy kötetnek volt szerkesztője, társszerkesztője. Írásai olyan folyóiratokban olvashatók mint a Jogtudományi Közlöny, a Jogelméleti Szemle, a Rendészeti Szemle (illetve jogelődje a Belügyi Szemle), a Jura, a Miskolci Jogi Szemle, a Hadtudomány, a Börtönügyi Szemle, a Magyar Rendészet vagy a Jogtörténeti Szemle. Idegen nyelven tucatnyi tanulmánya jelent meg, ezek közül hat külföldön.

2004 júliusától egyetemi adjunktus a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi és Kriminalisztikai Tanszékén. Érdeklődési körébe – kutatási területén, a katonai büntető eljárásjog fejlesztési lehetőségei vizsgálatán kívül – első sorban a krimináltechnika egyes kérdései (azonosítás elmélete, igazságügyi lőfegyvertan és tűzszerészet), valamint rendőri szakmai tevékenységével összefüggésben a rendészet, idegenrendészet elméleti és gyakorlati kérdései tartoznak.

Számos tudományos társaság, így a Nemzetközi Hadijogi és Katonai Jogi Társaság, a Magyar Kriminológiai Társaság, a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Büntetőjogi Társaság tagja, alapító tagja a Magyar Rendészettudományi Társaságnak és alapító titkára annak Határrendészeti Tagozatának, szintén alapító tagja és alelnöke a Rendészeti Doktoranduszok Országos Egyesületének.

A *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* címmel évenként megjelenő tanulmánykötet szerkesztője. 2002-ben a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára tudományos emlékéremmel, a Magyar Rendészettudományi Társaság 2007-ben Kertész Imre emlékéremmel tüntette ki.

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola – Bűnügyi Tudományok

Hautzinger Zoltán

**A katonai büntetőjog rendszere,
a katonai büntetőeljárás fejlesztési irányai**

PhD értekezés tézisei

Pécs 2010